

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2026-1\(45\)-385-395](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2026-1(45)-385-395)

УДК 336.7:336.71:336.76:339.9

JEL Classification: G10; G20; G23; G28; O33; F36

Михайло Андрійович Дубчак

аспірант

Державний університет «Київський авіаційний інститут» (Київ, Україна)

E-mail: 5292321@stud.kai.edu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5914-9549>

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНА

Актуальність теми статті визначається тим, що ринок фінансових послуг відіграє важливу роль у сучасній економічній системі, забезпечуючи перерозподіл фінансових ресурсів, підтримку інвестиційної активності та фінансову стабільність. Показано, що Європейська модель ринку фінансових послуг характеризується високим рівнем інституційної зрілості та системним впровадженням інноваційних механізмів. Доведено, що інноваційні інструменти фінансового ринку України є важливим фактором адаптації економіки до умов невизначеності та воєнного стану. Аргументовано, що в українських умовах економічної нестабільності та воєнного стану впровадження Директив ЄС сприятиме цифровізації фінансового ринку, підвищенню стійкості та доступності фінансових послуг. Обґрунтовано перспективні напрями розвитку ринку фінансових послуг України у частині посилення ролі небанківських фінансових установ, формування ринку довгострокового капіталу, імплементації європейських стандартів регулювання, розбудови цифрової фінансової інфраструктури, впровадження інноваційних фінансових механізмів, підвищення фінансової грамотності населення.

Ключові слова: інноваційні інструменти; механізми; фінансові послуги; капіталізація; цінні папери; банківські установи; ринок; ризики; диверсифікація; дохідність; система

Табл.: 3. Бібл.: 18.

Актуальність теми дослідження. Ринок фінансових послуг відіграє важливу роль у сучасній економічній системі, забезпечуючи перерозподіл фінансових ресурсів, підтримку інвестиційної активності та фінансову стабільність. Значний вплив на його розвиток мають процеси глобалізації, цифровізації та посилення фінансової конкуренції. Українському ринку фінансових послуг притаманна низка системних проблем, серед яких – фрагментарність регуляторного середовища, слабкий розвиток небанківського фінансового сектору, складність доступу малих і середніх підприємств та населення до користування інноваційними фінансовими продуктами, низький рівень фінансової інклюзії, дефіцит довгострокових інвестиційних ресурсів, а також підвищені ризики, пов'язані з макроекономічною нестабільністю та воєнними загрозами. Недостатня інтеграція цифрових технологій у традиційні сегменти фінансового, банківського, страхового ринку, регуляторне середовище обмежує можливості підвищення ефективності фінансового посередництва та зниження трансакційних витрат.

Вирішення питань ролі та значення інновацій для фінансового ринку України ускладнюється його інституціональними особливостями, непослідовністю реформ, низькою капіталізацією тощо. Для нашої країни інноваційні механізми мають стати визначальним фактором розвитку фінансового сектора з огляду на європейську інтеграцію, необхідність відновлення економіки та вимоги адаптації фінансової системи до умов воєнного стану.

Постановка проблеми. Сучасні ринки фінансових послуг характеризуються високими темпами впровадження інновацій, здатних інтегруватися в їх різні сегменти, діяльність інститутів, використання інструментів та регуляторних механізмів. Тому надзвичайно важливим є впровадження стійких фінансових інновацій, здатних підвищити ефективність фінансових ринків, сприяти економічному зростанню та поліпшенню добробуту суспільства. Процес цифрової трансформації ринку фінансових послуг є важливим етапом його вдосконалення та інструментом стабілізації роботи фінансових установ. Він дозволяє покращити якість послуг, спростити бізнес-процеси та підвищити ефективність їх функціонування. Для досягнення сталого розвитку ринку фінансових послуг необхідно

впроваджувати інноваційні ринкові інструменти, які відповідають найкращим світовим стандартам, забезпечують підвищений рівень захисту від кібератак, стимулюють розвиток різних галузей національної економіки, підвищують клієнтоорієнтованість і зміцнюють конкурентні позиції фінансових установ на міжнародному ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку ринку фінансових послуг знаходяться у центрі уваги багатьох учених. Сукач О. М., Сарана Л. А., Савченко С. О. відзначають можливість розподілення фінансових інновацій за різними критеріями, що підтверджує їх багатогранність і неоднорідність [1]. Шевчук О. Р., Береза Р. М. [2, с. 65] відзначають, що у сучасних європейських країнах розвиток ринкових відносин супроводжується активною участю держави в регулюванні ринку фінансових послуг. Це зумовлено необхідністю досягнення балансу між основними принципами вільного ринку, стимулюючого економічний розвиток, і забезпеченням стабільності та безпеки процесів на фінансовому ринку, який демонструє високу вразливість до зовнішніх і внутрішніх криз. Слід також наголосити на системних ефектах, оскільки банкрутство навіть однієї фінансової установи може завдати значних втрат не лише її клієнтам і власникам, але й усьому фінансовому сектору. У найгіршому випадку наслідки можуть повністю охоплювати національні економіки і призводити до глобальної фінансової кризи.

Погоджуємося з Сукач О. М., Сараною Л. А., Савченко С. О., що безперервний інноваційний розвиток на ринку фінансових послуг є одним із ключових елементів, які відіграють значну роль у забезпеченні економічної та інформаційної безпеки за складних умов [3, с. 211]. Упорядкування та комплексне використання інноваційних фінансових інструментів спроможне надати поштовх для відновлення ресурсів і повноцінного функціонування галузей, постраждалих через руйнівні наслідки війни на території країни. Також автори акцентують увагу на тому, що важливим є створення балансу між впровадженням нових технологій та фінансовою стабільністю. Це потребує адаптації найкращих світових практик до законодавства України, а також розробки якісних фінансових продуктів з урахуванням інтересів держави та кожного користувача фінансових послуг.

Важливим є висновок Шовкопляс Г. М. про те, що для ефективного функціонування фінансового ринку необхідне впровадження нової, більш досконалої моделі регулювання та нагляду [4, с. 160]. Вона передбачає концентрацію всіх контрольних функцій у єдиному наглядовому органі – Національному банку України (НБУ) – з одночасним частковим використанням функціонально орієнтованого розподілу повноважень на основі співпраці з новоствореним органом, який здійснюватиме пруденційний нагляд за небанківськими фінансовими установами – Компетентним пруденційно-наглядовим органом.

На думку Добош Н. М., Познякової О. І., Кльоби Л. Г. [5, с. 133] зміни у сфері нагляду й регулювання діяльності небанківських фінансових установ (НБФУ) позитивно вплинуть на розвиток українського фінансового ринку. Одним із головних викликів для стабільного функціонування ринку фінансових послуг є відновлення довіри фізичних та юридичних осіб до фінансових установ. Пропозиції авторів стосуються запровадження інституту фінансового омбудсмена для ефективного захисту інтересів споживачів фінансових послуг, покращення фінансової грамотності серед населення і формування більшої відповідальності за власні фінансові рішення. Впровадження інституту омбудсмена може бути поступовим. На початковому етапі він може виконувати функцію медіатора, який допомагатиме учасникам фінансового ринку та споживачам знаходити компроміс у разі виникнення конфліктів. У подальшому фінансовий омбудсмен може виконувати активну роль у вирішенні спірних моментів між споживачами та фінансовими організаціями, стимулюючи реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг. Запровадження інституту фінансового омбудсмена в Україні виходить за рамки тільки секторальних реформ і є необхідною умовою адаптації вітчизняного ринку фінансових послуг до європейських стандартів функціонування фінансових установ.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Високо оцінюючи науковий доробок указаних авторів, слід відзначити недостатню увагу до дослідження європейського досвіду розвитку ринку фінансових послуг на основі інноваційних механізмів для його впровадження в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є визначення проблем функціонування ринку фінансових послуг і перспектив його розвитку на основі інноваційних механізмів.

Викладення основного матеріалу.

Європейські країни має розвинену модель фінансового ринку, яка поєднує інновації з жорсткими стандартами регулювання та захисту споживачів.

Впровадження інноваційних підходів на ринках фінансових послуг країн ЄС привело до створення відкритого банкінгу, цифрових платіжних інструментів, формування єдиного фінансового простору та регуляторних «пісочниць», розвитку «зелених» фінансів, цифрових активів і кібербезпеки. Довгострокова стійкість функціонування фінансового ринку ЄС забезпечується зростанням конкуренції, фінансової інклюзії та довірою до фінансових інститутів. Європейський ринок фінансових послуг характеризується інституційною узгодженістю і розвинутим нормативно-правовим середовищем. Держава здійснює системний фінансовий нагляд і відіграє активну роль у стимулюванні інновацій через партнерство з приватним сектором.

Протягом останніх років значну нішу на фінансовому ринку України зайняли інноваційні інструменти, які формуються під впливом цифровізації, євроінтеграційних процесів, воєнних викликів та потреби в підвищенні фінансової стійкості економіки. Метою їх використання є розширення доступу до фінансових ресурсів, підвищення прозорості фінансового ринку, зниження ризиків і стимулювання інвестиційної активності. Основними інноваціями ринку фінансових послуг є:

1. *FinTech* є інноваційною галуззю, яка об'єднує фінансові послуги із сучасними технологіями (програмне забезпечення, мобільні застосунки, цифрові гаманці, блокчейн, штучний інтелект, інвестиційні роботи) для створення автоматизованих, швидких, зручних та доступних через інтернет цифрових рішень, представлених онлайн-платежами, криптоактивами, інвестиційними платформами та краудфандингом. *FinTech*-інструменти дозволяють здійснювати транзакції, перекази, обмін валют та кредитування в онлайн-режимі без відвідування банку. Фінтех-компанії представлені стартапами та великими технологічними корпораціями, які використовують прикладний програмний інтерфейс *API* (*Application Programming Interface*) для надання послуг, що змінює традиційний фінансовий сектор у напрямку консолідації і посилення конкуренції з традиційними банківськими установами.

2. *BankTech*-інструменти презентують один із ключових напрямів інновацій, що впроваджуються за допомогою регуляторної підтримки НБУ. До них належать: необанки або *digital-banking* - це повністю цифрові банк, які надають банківські послуги виключно режимі онлайн, без відкриття фізичних відділень. Вони емітують електронні гроші, надають платіжні сервіси, дистанційно відкривають і обслуговують рахунки клієнтів, відкривають онлайн-депозити, видають онлайн-кредити. Відкритий банкінг (*Open Banking*) забезпечує доступ третіх сторін до фінансових даних клієнтів за їхньою згодою. Для автоматизації фінансового моніторингу й банківського нагляду використовують *RegTech* – інструменти та *SupTech* – інструменти.

3. Регуляторні технології *RegTech* (*Regulatory Technology*) призначені для банківських установ, фінтех-компаній, інвестиційних фірм. Зазначені інноваційні ІТ-рішення для фінансового сектору допомагають фінансовим компаніям автоматизувати виконання нормативних вимог, знизити витрати на здійснення операцій, оперативно виконувати ви-

моги регулятора з забезпеченням економії трансакційних витрат. Наприклад, за допомогою *RegTech* здійснюється обов'язковий процес ідентифікації та перевірки особи клієнта фінансовими установами (банками, криптобіржами) перед початком співпраці. Він має назву *KYC* (*Know Your Customer* - «Знай свого клієнта») і передбачає надання переліку необхідних документів для запобігання шахрайству, відмиванню грошей та фінансуванню незаконних операцій. *KYC* є частиною більш широкої системи протидії відмиванню коштів - *AML* (*Anti-Money Laundering*). Проведення процедур *KYC* та *AML* вимагають норми національного законодавства та міжнародних організацій для забезпечення прозорості фінансових операцій, зокрема Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (*FATF* - *Financial Action Task Force on Money Laundering*).

Наглядові технології *SupTech* (*Supervision Technology*) використовуються НБУ та іншими регулюючими органами удосконалення нагляду за фінансовими установами. Їх основними інструментами є аналіз великих обсягів даних (*Big Data*), використання штучного інтелекту для виявлення ризиків, автоматизований збір даних у реальному часі. Технології *SupTech* є ефективними завдяки зменшенню ручної роботи та зниження витрат на комплаєнс, їх точність дозволяє зменшити людські помилки при формуванні фінансової та статистичної звітності, безпековий аспект, пов'язаний із кращим виявленням шахрайства та кіберризиків.

НБУ активно впроваджує технології *RegTech* та *SupTech*, зокрема впроваджуючи принцип *data-centric* (орієнтованість на дані, а не шаблони) для обробки банківської статистики [6], а також реалізує системний підхід у частині посилення співпраці з учасниками ринку для розвитку *RegTech* та *SupTech* ініціатив. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року [7] включає розділ, присвячений використанню сучасних інформаційних систем. Також реалізується Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року [8].

5. Державні та квазідержавні фінансові інновації, представлені: військовими облігаціями внутрішньої державної позики як інструментом мобілізації заощаджень населення та бізнесу в умовах воєнного стану; електронними державними платформами фінансування і закупівель, що підвищують прозорість руху бюджетних коштів (зокрема *Prozorro*); цифровими сервісами держави, інтегрованими з фінансовим ринком. Найбільш поширеним інструментом електронного урядування (*e-Government*) є унікальна екосистема – Єдиний портал державних послуг «Дія».

6. Інноваційні інструменти кредитного ринку презентують сучасні фінансові рішення в частині надання портфельних державних гарантій за кредитами для малого та середнього підприємництва (МСП); використання кредитних платформ *peer-to-peer* (*P2P lending*); проведення скорингу на основі *Big Data* та *AI* для зниження кредитних ризиків; впровадження реструктуризаційних та антикризових кредитних інструментів для бізнесу в умовах воєнних ризиків.

7. Технології *InsurTech* (*Insurance Technology*) є інноваціями на страховому ринку, представленими онлайн-страхуванням; автоматизованим врегулюванням збитків; параметричним страхуванням, коли виплати здійснюються за фактом настання події без оцінки збитків; страхуванням фінансових, логістичних та воєнних ризиків, критично важливих для бізнесу та закладів охорони здоров'я.

8. Інновації ринку капіталу представлені цифровими фінансовими активами та токенами (альтернативними інноваційними інструментами), зеленими та соціальними облігаціями, проєктним та змішаним фінансуванням за участі міжнародних фінансових організацій. Окремо слід наголосити на важливості процесів токенизації (*tokenization*) як перетворення конфіденційних даних (платіжних реквізитів, документів) або фізичних активів (нерухомості, творів мистецтва) на унікальний цифровий ідентифікатор – токен.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Популярність токенизації пов'язана з її важливою роллю у підвищенні безпеки фінансових операцій через заміну реальних даних випадковими символами, що полегшує торгівлю ними. Основними об'єктами токенизації є:

- платіжні дані, коли номер банківської картки замінюється на унікальний код (токен) для безпечних оплат;
- активи, коли реальні активи (нерухомість, акції, золото) перетворюються на цифрові токени на блокчейні, що дозволяє купувати їхні частки, підвищує ліквідність та спрощує процес продажу;
- текст, коли природний текст розбивається на менші одиниці (слова, фрази, символи) для подальшої обробки мови комп'ютерними програмами. Зазначена технологія називається NLP/IT NLP (*Natural Language Processing - Information Technologies*), або обробка природного тексту засобами інформаційних технологій. Технологія токенизації забезпечує вищий рівень безпеки, ніж шифрування, оскільки токени не мають цінності поза межами конкретної транзакції.

9. Ризик-орієнтовані фінансові інструменти передбачають встановлення ризик-апетиту та лімітів ризиків, прийнятних для фінансової установи; проведення стрес-тестування фінансових ризиків; моделювання альтернативних сценаріїв розвитку подій, які впливають на рівень фінансових ризиків; диверсифікацію фінансових інвестицій шляхом розміщення їх в активи з різним рівнем ризику й доходності; обіг похідних контрактів (деривативів) для хеджування валютних і процентних ризиків; використання інтегрованих платформ фінансового моніторингу й комплаєнсу.

Порівняння стану впровадження інноваційних інструментів на ринках фінансових послуг ЄС і України наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняння стану впровадження інноваційних інструментів на ринках фінансових послуг ЄС і України

Критерій порівняння ринків	Європейський Союз	Україна
Розвиток	Високий	Низький
Міжнародна інтеграція	Повна, глибока	Часткова, фрагментарна
Модель регулювання	Багаторівнева	Централізована
Екосистеми	Розвинені	Активно формуються
Інноваційні фінансові інструменти	Цифрові активи; зелені, соціальні облигації	Цифрові платіжні сервіси; зелені, соціальні, військові облигації
Цифровізація	Висока	Нерівномірна
Роль банківського сектору відносно небанківського	Збалансована	Домінуюча
Розвиток НБФУ	Високий	Обмежений
Фінансова інклюзія	Висока	Середня
Управління фінансовими ризиками	Системне	Ситуативне
Вплив криз та надзвичайних подій	Низький	Високий
Ключові проблеми	Регулювання обігу цифрових активів	Низька капіталізація, воєнні ризики
Перспективи розвитку	Ускладнення цифрових технологій	Євроінтеграція, поширення цифрових технологій

Джерело: власна розробка.

Порівняно з ЄС український ринок фінансових послуг знаходиться у стадії трансформації та відновлення, його регулятивна модель орієнтована на поступову гармонізацію з європейськими стандартами. Фінансові ринки ЄС демонструють повну інтеграцію цифрових каналів, тоді як в Україні, незважаючи на високі темпи зростання цифровізації, цифрова зрілість ринку фінансових послуг лишається нерівномірною.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У країнах ЄС розвиток страхових, пенсійних, інвестиційних ринків є високим, тоді як в Україні вони потребують стимулювання та зміцнення довіри. На відміну від ЄС, в Україні існують регіональні та соціальні диспропорції у фінансовій інклюзії (доступу населення до отримання фінансових послуг), а екосистеми *FinTech*, *RegTech*, *SupTech* мають обмежені масштаби та низьку капіталізацію. Попри значний вплив криз та надзвичайних подій на інституційну стійкість українського ринку фінансових послуг, він досить швидко адаптується до них.

Порівняльну оцінку індикаторів розвитку ринків фінансових послуг ЄС та України наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльна оцінка індикаторів розвитку ринків фінансових послуг ЄС та України

Індикатор	Од. виміру	Європейський Союз	Україна
Обсяг операцій на ринку фінансових послуг	% ВВП	400 - 500	70 - 90
Фінансова глибина ринку фінансових послуг		дуже висока	низька
Фінансові активи банківського сектору	% ВВП	250 - 300	55 - 65
Частка НБФУ у фінансових активах ринку фінансових послуг	%	45 - 55	15 - 20
Частка фінтех-компаній у наданні фінансових послуг	%	20 - 25	8 - 12
Кількість фінтех-компаній (орієнтовно)	Од.	понад 6000	200 - 250
Рівень фінансової інклюзії	%	95 - 98	75 - 80
Частка безготівкових роздрібних операцій	%	75 - 85	60 - 70
Рівень використання онлайн-банкінгу	%	85 - 90	70 - 75
Обсяг операцій на страховому ринку	% ВВП	6 - 8	1 - 1,5
Питома вага населення, що має страхові поліси	%	> 90	25 - 30
Капіталізація фінансових установ на ринку	% ВВП	80 - 120	< 10
Частка зелених та соціальних облігацій	%	25 - 35	< 5
Річний приріст ринку фінтех-компаній	%	10 - 15	15 - 25
Довіра до фінансових установ		Висока	Низька
Готовність фінансових установ до впровадження інноваційних продуктів		Висока	Середня

Джерело: побудовано за даними [9; 10].

Перевагою розвитку ринків фінансових послуг ЄС порівняно з Україною є: значно більша фінансова глибина, диверсифікація, капіталізація фінансових установ на ринку, багаторазове перевищення кількості *FinTech*-компаній, вищий рівень фінансової інклюзії, частки безготівкових роздрібних операцій, використання онлайн-банкінгу, залучення населення до операцій на страховому ринку. Це створює сприятливі умови для масштабного впровадження інноваційних механізмів.

Україна демонструє нижчі абсолютні показники індикаторів розвитку ринків фінансових послуг порівняно з ЄС, однак характеризується вищими темпами зростання *FinTech*-сегмента, що свідчить про наявність значного потенціалу інноваційного розвитку. Основними кількісними розривами розвитку українського та європейського ринків фінансових послуг є фінансова інклюзія, розвиток страхового ринку та ринку капіталу, які мають стати пріоритетними напрямками реформ. Україна, на відміну від країн ЄС, має низьку довіру до фінансових установ та їх середню готовність до впровадження інноваційних продуктів із тенденцією до зростання. Загалом інноваційні механізми на ринку фінансових послуг в Україні виконують не лише функцію розвитку, але й адаптаційно-антикризову роль в умовах воєнного стану.

Нижче наведено систематизовану інформацію щодо директив ЄС у сфері фінансових послуг, орієнтовану на інноваційні інструменти та розвиток ринку (табл. 3).

Таблиця 3

Основні директиви ЄС, що стимулюють інновації на фінансовому ринку

Директива (Directive) / Регламент (Regulation)	Ціль та завдання	Інноваційні інструменти / механізми
EU2014/65 MiFID II – Markets in Financial Instruments [11]	Підвищення прозорості застосування фінансових інструментів, захист прав інвесторів	Цифрові активи, цифрові платформи, системи алгоритмічної торгівлі, цифровізація брокерських і дилерських послуг
EU2015/2366 PSD2 – Payment services in the internal market [12]	Конкурентний розвиток платіжних послуг на внутрішньому ринку	Розповсюдження відкритого банкінгу, використання <i>API</i> для доступу третіх сторін до банківських рахунків
EU2019/876 - CRR II (Capital Requirements Regulation) [13], EU2019/878 CRD V (Capital Requirements Directive) [14]	Забезпечення стійкості банківських та фінансових установ на основі посилення вимог до капіталу	Визначення вимог до капіталу цифрових банків із урахуванням інноваційних моделей управління
EU2014/1286 PRIIPs - Packaged Retail and Insurance-based Investment Products [15]	Стандартизація надання пакетних роздрібних та страхових інвестиційних продуктів, забезпечення їх прозорості	Інноваційні інструменти страхування (страхова телематика, страхування на вимогу, Інтернет речей та розумний дім, агрегатори та штучний інтелект, смартконтракти), інвестиційні платформи з цифровим моніторингом ризиків
EU2009/138 Solvency II - On the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance [16]	Регулювання початку та ведення страхової та перестрахової діяльності, вимоги до платоспроможності	Параметричне (індексне) страхування і перестраховання, страхування за підпискою, страхування та перестраховання на основі цифрових платформ, інноваційні моделі перестраховання (альтернативні інструменти передачі ризиків, сек'юритизація ризиків).
EU2020/1503 - European crowdfunding service providers for business [17]	Регулювання діяльності поставальників послуг краудфандингу для бізнесу, фінансування ними стартапів, малого та середнього підприємництва	Цифрові краудфандингові платформи (онлайн-майданчики), інтеграція блокчейну та смарт-контрактів
EU2022/2554 DORA - Digital Operational Resilience Act for the financial sector [18]	Регулювання операційної стійкості фінансового сектору, захисту від кібератак, технологічна безпека фінансових установ	Тестування FinTech-сервісів, побудова моделей кіберстійкості, використання хмарних технологій та штучного інтелекту у фінансових сервісах

Джерело: узагальнено автором.

Основними інноваційними інструментами / механізмами на фінансовому ринку ЄС є: цифрові активи, цифрові платформи, системи алгоритмічної торгівлі, цифровізація брокерських і дилерських послуг, діяльність цифрових банків, поширення відкритого банкінгу, використання *API* для доступу третіх сторін до банківських рахунків, інноваційні інструменти страхування і перестраховання, цифрові краудфандингові платформи (онлайн-майданчики), інтеграція блокчейну та смартконтрактів, побудова моделей кіберстійкості, використання хмарних технологій та штучного інтелекту у фінансових сервісах.

Висновки та пропозиції. 1. Показано, що Європейська модель ринку фінансових послуг характеризується високим рівнем інституційної зрілості та системним впровадженням інноваційних механізмів. Український ринок перебуває у фазі активної трансформації, де інновації виступають інструментом адаптації до воєнних та економічних викликів і водночас – основою для майбутньої інтеграції до фінансового простору ЄС. Доведено, що інноваційні інструменти фінансового ринку України є важливим фактором адаптації економіки до умов невизначеності та воєнного стану. Вони сприяють підвищенню фінансової інклюзії, ефективності перерозподілу ресурсів, стійкості фінансової системи та наближенню національного фінансового ринку до стандартів ЄС.

2. Аргументовано, що в українських умовах економічної нестабільності та воєнного стану впровадження Директив ЄС сприятиме цифровізації фінансового ринку, підвищенню стійкості та доступності фінансових послуг. Інноваційні інструменти ринку фінансових послуг стають ключовим драйвером інтеграції України до європейського фінансового простору. Порівняльний аналіз за ключовими директивами показав, що активна інтеграція до ЄС українського ринку фінансових послуг має структурні та інституційні обмеження у частині розвитку страхового та інвестиційного секторів. Пріоритетом для України має стати зростання страхових інновацій, розширення краудфандингу та зміцнення кіберстійкості фінансових сервісів.

3. Обґрунтовано перспективні напрями розвитку ринку фінансових послуг України у частині посилення ролі небанківських фінансових установ, формування ринку довгострокового капіталу, імплементації європейських стандартів регулювання, розбудови цифрової фінансової інфраструктури, впровадження інноваційних фінансових механізмів, підвищення фінансової грамотності населення. Пріоритетними напрямами означено розвиток FinTech (фінансових технологій), BankTech (банківських технологій), InsurTech (страхових технологій), RegTech (технологій регулювання та комплаєнсу). Сферою застосування зазначених технологій визначено банківський нагляд, цифрові платіжні системи, страхування ризиків воєнного характеру, диверсифікацію інвестицій, використання гібридних фінансових інструментів, взаємодію з міжнародними фінансовими організаціями. Доведено, що зазначені пропозиції в міру їх впровадження підвищуватимуть конкурентоспроможність фінансового ринку, стимулюватимуть інтеграцію до європейського фінансового простору, забезпечуватимуть сталий розвиток економіки України.

Орієнтирами подальших досліджень є розробка рекомендацій із використання інноваційних інструментів у системі зростання капіталізації ринку фінансових послуг.

Список використаних джерел

1. Сукач О. М., Сарана Л. А., Савченко С. О. Вплив фінансових інновацій на розвиток ринку фінансових послуг. *Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія : економіка, управління, безпека, технології*. 2024. Т. 3, № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbiasemst_2024_3_1_8.
2. Шевчук О. Р., Береза Р. М. Правові засади регулювання ринку фінансових послуг у Європейському Союзі: концептуальні підходи, нормативно-правові механізми та інституційна структура. *Актуальні проблеми правознавства*. 2025. Вип. 1. С. 62-68.
3. Шовкопляс Г. М., Омельчук С. О. Сучасні тенденції та інновації на ринку фінансових послуг. *Право та інновації*. 2024. № 2. С. 209-215.
4. Шовкопляс Г. М. Специфіка контролю на ринку фінансових послуг залежно від виду небанківських фінансових установ: досвід Європейського Союзу. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2020. Т. 26. С. 156-162.
5. Добош Н. М., Познякова О. І., Кльоба Л. Г. Інституційні інновації в регулюванні фінансового ринку в Україні в контексті покращення захисту прав споживачів фінансових послуг. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Економічні науки. 2020. № 6. С. 127-136.
6. Концепція розвитку інноваційних наглядових та регуляторних технологій 2021 року. Консультаційний документ. Київ : НБУ, 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/%D0%A1oncept_development_Suptech_Regtech.pdf.
7. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (оновлена у березні 2021 року). К.: НБУ, 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=16
8. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Київ : НБУ, 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finteh2025.pdf?v=16.
9. Financial markets and interest rates - European Central Bank - European Union. URL: https://www.ecb.europa.eu/stats/financial_markets_and_interest_rates/html/index.en.html.
10. Статистика фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

11. Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instruments and amending Directive 2002/92/EC and Directive 2011/61/EU (recast) Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0065>.

12. Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on payment services in the internal market, amending Directives 2002/65/EC, 2009/110/EC and 2013/36/EU and Regulation (EU) No 1093/2010, and repealing Directive 2007/64/EC (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2015/2366/oj/eng>.

13. Regulation (EU) 2019/876 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 amending Regulation (EU) No 575/2013 as regards the leverage ratio, the net stable funding ratio, requirements for own funds and eligible liabilities, counterparty credit risk, market risk, exposures to central counterparties, exposures to collective investment undertakings, large exposures, reporting and disclosure requirements, and Regulation (EU) No 648/2012 (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R0876>.

14. Directive (EU) 2019/878 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 amending Directive 2013/36/EU as regards exempted entities, financial holding companies, mixed financial holding companies, remuneration, supervisory measures and powers and capital conservation measures (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32019L0878>.

15. Regulation (EU) No 1286/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on key information documents for packaged retail and insurance-based investment products (PRIIPs) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/1286/oj/eng>.

16. Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32009L0138>.

17. Regulation (EU) 2020/1503 of the European Parliament and of the Council of 7 October 2020 on European crowdfunding service providers for business, and amending Regulation (EU) 2017/1129 and Directive (EU) 2019/1937 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/1503/oj/eng>.

18. Regulation (EU) 2022/2554 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on digital operational resilience for the financial sector and amending Regulations (EC) No 1060/2009, (EU) No 648/2012, (EU) No 600/2014, (EU) No 909/2014 and (EU) 2016/1011 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2554/oj/eng>.

References

1. Sukach, O. M., Sarana, L. A., & Savchenko, S. O. (2024). Vplyv finansovykh innovatsii na rozvytok rynku finansovykh posluh [Impact of financial innovations on the development of the financial services market]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoi asotsiatsii naukovtsiv. Seriya: ekonomika, upravlinnia, bezpeka, tekhnologii* [Scientific Bulletin of the International Association of Scientists. Series: Economics, Management, Security, Technologies], 3(1). http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbiasemst_2024_3_1_8.

2. Shevchuk, O. R., & Bereza, R. M. (2025). Pravovi zasady rehuliuвання rynku finansovykh posluh u Yevropeiskomu Soiuzi: kontseptualni pidkhody, normatyvno-pravovi mekhanizmy ta instytutsiina struktura [Legal principles of financial services market regulation in the European Union: conceptual approaches, regulatory mechanisms, and institutional structure]. *Aktualni problemy pravoznavstva* [Actual Problems of Law], (1), 62–68.

3. Shovkopliash, H. M., & Omelchuk, S. O. (2024). Suchasni tendentsii ta innovatsii na rynku finansovykh posluh [Modern trends and innovations in the financial services market]. *Pravo ta innovatsii* [Law and Innovations], (2), 209–215.

4. Shovkopliash, H. M. (2020). Spetsyfyka kontroliu na rynku finansovykh posluh zalezno vid vydu nebankivskykh finansovykh ustanov: dosvid Yevropeiskoho Soiuzu [Specifics of control in the financial services market depending on the type of non-bank financial institutions: the experience of the European Union]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu "Odeska yurydychna akademiia"* [Scientific Works of the National University "Odessa Law Academy"], (26), 156–162.

5. Dobosh, N. M., Pozniakova, O. I., & Kloba, L. H. (2020). Instytutsiini innovatsii v rehuliuванні finansovoho rynku v Ukraini v konteksti pokrashchennia zakhystu prav spozhyvachiv finansovykh posluh [Institutional innovations in the regulation of the financial market in Ukraine in the context of

improving the protection of financial services consumers' rights]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriya: Ekonomichni nauky [International Scientific Journal "Inter-Science". Series: Economic Sciences]*, (6), 127–136.

6. National Bank of Ukraine. (2021). *Kontseptsiiia rozvytku innovatsiinykh nahliadovykh ta rehuliatornykh tekhnolohii 2021 roku. Konsultatsiinyi dokument [Concept for the development of innovative supervisory and regulatory technologies in 2021. Consultation document]*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Concept_development_Suptech_Regtech.pdf

7. National Bank of Ukraine. (2021). *Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru Ukraini do 2025 roku (onovlena u berezni 2021 roku) [Strategy for the development of the financial sector of Ukraine until 2025 (updated in March 2021)]*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=16

8. National Bank of Ukraine. (2021). *Stratehiia rozvytku fintekhu v Ukraini do 2025 roku [Fintech development strategy in Ukraine until 2025]*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finteh2025.pdf?v=16

9. European Central Bank. (n.d.). *Financial markets and interest rates*. https://www.ecb.europa.eu/stats/financial_markets_and_interest_rates/html/index.en.html

10. National Bank of Ukraine. (n.d.). *Statystyka finansovoho sektoru [Financial sector statistics]*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>

11. Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instruments and amending Directive 2002/92/EC and Directive 2011/61/EU. (2014). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0065>

12. Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on payment services in the internal market, amending Directives 2002/65/EC, 2009/110/EC and 2013/36/EU and Regulation (EU) No 1093/2010, and repealing Directive 2007/64/EC. (2015). <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2015/2366/oj/eng>

13. Regulation (EU) 2019/876 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 amending Regulation (EU) No 575/2013 as regards the leverage ratio, the net stable funding ratio, requirements for own funds and eligible liabilities, counterparty credit risk, market risk, exposures to central counterparties, exposures to collective investment undertakings, large exposures, reporting and disclosure requirements, and Regulation (EU) No 648/2012. (2019). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R0876>

14. Directive (EU) 2019/878 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 amending Directive 2013/36/EU as regards exempted entities, financial holding companies, mixed financial holding companies, remuneration, supervisory measures and powers and capital conservation measures. (2019). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32019L0878>

15. Regulation (EU) No 1286/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on key information documents for packaged retail and insurance-based investment products (PRIIPs). (2014). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/1286/oj/eng>

16. Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II). (2009). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32009L0138>

17. Regulation (EU) 2020/1503 of the European Parliament and of the Council of 7 October 2020 on European crowdfunding service providers for business, and amending Regulation (EU) 2017/1129 and Directive (EU) 2019/1937. (2020). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/1503/oj/eng>

18. Regulation (EU) 2022/2554 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on digital operational resilience for the financial sector and amending Regulations (EC) No 1060/2009, (EU) No 648/2012, (EU) No 600/2014, (EU) No 909/2014 and (EU) 2016/1011. (2022). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2554/oj/eng>.

Дата першого надходження статті до видання: 29.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 09.02.2026

UDC 336.7:336.71:336.76:339.9

Mykhailo Dubchak

Postgraduate Student

State University «Kyiv Aviation Institute» (Kyiv, Ukraine)

E-mail: 5292321@stud.kai.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0006-5914-9549>**PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT
OF THE FINANCIAL SERVICES MARKET BASED ON INNOVATIVE
MECHANISMS: EUROPEAN EXPERIENCE AND UKRAINE**

The relevance of the article's topic is determined by the fact that the financial services market plays an important role in the modern economic system, ensuring the redistribution of financial resources, supporting investment activity, and maintaining financial stability. It is shown that the European model of the financial services market is characterized by a high level of institutional maturity and the systematic implementation of innovative mechanisms. The Ukrainian market is in the phase of active transformation, where innovations serve as tools for adapting to wartime and economic challenges and, at the same time, form the foundation for future integration into the EU financial space. It is proven that innovative tools of Ukraine's financial market are an important factor in adapting the economy to conditions of uncertainty and wartime. They contribute to increased financial inclusion, effective resource redistribution, the resilience of the financial system, and bring the national financial market closer to EU standards. It is argued that under the economic instability and wartime conditions in Ukraine, the implementation of EU Directives will promote the digitalization of the financial market, enhance the resilience and accessibility of financial services.

Innovative tools in the financial services market are becoming a key driver for Ukraine's integration into the European financial space. A comparative analysis of key directives showed that the active integration of Ukraine's financial services market into the EU has structural and institutional limitations, particularly in the development of the insurance and investment sectors. Ukraine's priority should be the growth of insurance innovations, the expansion of crowdfunding, and strengthening the cyber-resilience of financial services. Prospective directions for the development of Ukraine's financial services market are substantiated, focusing on strengthening the role of non-bank financial institutions, forming a long-term capital market, implementing European regulatory standards, developing a digital financial infrastructure, introducing innovative financial mechanisms, and improving the financial literacy of the population. Priority areas identified include the development of FinTech (financial technologies), BankTech (banking technologies), InsurTech (insurance technologies), and RegTech (regulation and compliance technologies).

The application areas for these technologies are defined as banking supervision, digital payment systems, risk insurance of a military nature, investment diversification, the use of hybrid financial instruments, and interaction with international financial organizations. It is proven that the proposed measures, as they are implemented, will increase the competitiveness of the financial market, stimulate integration into the European financial space, and ensure the sustainable development of Ukraine's economy.

Keywords: innovative tools, mechanisms, financial services, capitalization, securities, banking institutions, market, risks, diversification, profitability, system

Table: 3, References: 18.